

Zeki Sarıhan

Eski Yunan Edebiyatı'nda Aristophanes'in Lisistrata adlı bir oyunu vardır. Dilimize "Kadınlar I-ıh Derse" adıyla da çevrilmiş ve sahneye konulmuştur.

Milattan Önce 411'de yazılan bu eser, Yunanistan'ın Isparta şehir devletinde kadınların, kocaları savaşı sonu erdirmedikçe onlara karılık yapmayacaklarını anlatır. Yani kadınlar barışçıdır ve erkeklerin savaşıma hırsına kadınlıklarını ortaya koyarak karşı durmaktadırlar. Oyun, barış içinde yaşamakta kadınların etkisini ortaya koyması bakımından ilgi toplamaktadır.

Kurtuluş Savaşı'nın kadın cephesinde anlamlı olaylardan biri, annelerin ve kadın eşlerin askerden kaçan oğullarını ve eşlerini evlerine kabul etmeme kararıdır. *Kadınlar I-ıh Derse* oyunundaki

Ispartalı kadınlarla yaklaşık 2.300 yıl sonra Anadolu'daki Türk kadınlarının bu tutumu arasında kadınların gücü bakımından benzerlik vardır ama amaçları farklıdır. Ispartalı kadınlar eşlerini savaştan alıkoymaya çalışmakta, Türk kadınları ise oğullarını ve eşlerini savaşıma teşvik etmektedirler. Bu farkın nedeni Ispartalı erkeklerin, diğer Yunan şehir devletlerinde olduğu gibi her zaman savaş yanlısı olmaları, Türklerin ise vatanlarını savunmalarıdır.

Her anne, oğlunun, her kadın eşinin savaşta ölmemesini, yaralanmamasını, esir düşmemesini, kaybolmamasını ister.

Bu nedenle asker kaçakları bazı sıkıntılar ve korkularla da olsa aileleri tarafından korunmuştur.

Ancak bunun tersi durumlar da yaşanmıştır.

Esasında asker kaçaklarını korumak, vatanın, milletin bütün olarak esir olmasına yardımcı olmaktan başka bir şey değildir.

Bu nedenle Kurtuluş Savaşı yıllarında anaların oğullarını, eşlerin kocalarını ve nişanlıların sevdiklerini savaşa gitmeye özendiren bir hayli olay vardır.

Hâkimiyeti Milliye gazetesinin 6 Şubat 1921 tarihli sayısından okuyoruz: “Fatma Kadının Hissiyatı-Askerden Kaçan Hainler Aile Ocağına Alınmaz”

başlıklı habere göre, Mudurnu'nun Camii Kabir Mahallesi'nde Mehmet'in karısı Fatma Kadın, birliğinden kaçarak kar fırtınalarının şiddetle devam ettiği bir gecede dönen İsmail'i, asker kaçağı olduğu için evine kabul etmemiş, oğlunun bütün ricalarına rağmen şöyle konuşmuştur:

—Din ve vatanıma ihanet edemem. Memleketin hizmet beklediği bir zamanda askerden kaçtığın için seni evlat kabul edemem.

Fatma Kadın, oğlunu askere teslim etmiştir.

Haberin devamında bunun Türk analarına yakışan seçkin bir davranış olduğu yazılmıştır.

Kadınların asker eşlerini eve almayacaklarına örnekler de bulunduğunu, Hâkimiyeti Milliye'nin 2 Eylül 1921 tarihli başka bir haberinden anlıyoruz.

Habere göre, Sakarya Savaşı'nın beşinci günü olan 27 Ağustos 1921'de, Yalova'da bütün evlerde kadın ve erkeklerin katılımıyla okunan mevlitten sonra iki maddelik karar alınmıştır.

Bunlardan ikincisi şöyledir:

“Şehitlik mertebesini kazanmayan veya şerefle dönmeyen gençlerin, kadınları tarafından evlere kabul edilmeyeceği...”

1921 yılı yazında Yunan ilerlemesi sırasında bir köylü kadın, oğlunu İnegöl’e düşmana karşı koymaya gönderiyor. Ancak genç, yaptığı işin kötülüğünü fark etmeden, düşmana bir ihbarda bulunuyor. Yurdunun kurtuluşu için köyünde dua ederek bekleyen anasına, oğlunun düşmana casusluk ettiği haberi geliyor. Ana, bir an duraklamadan silahını kuşanıyor, atına atlıyor, İnegöl’e iniyor. Oğlunun bulunduğu yere varıyor. Onu görmek üzere geldiğini söylüyor. Anasının gelişine sevinen genç, onun elini öpmek için koşa koşa yaklaşırken atının üzerinde dimdik bekleyen kadın, kara feracesinin yeline sakladığı silahı çekerek onu kanlar içinde toprağa seriyor. Dönüp kayboluyor... (8 Mart 2013)

Kaynak: Zeki Sarıhan, Kurtuluş Savaşı Kadınları, 5. baskı, Ankara, 2010, Ulusal Eğitim Derneği Yayınları, s. 263-265